

Ислам қаржы технологиясы – Ислам қаржысын дамытудың негізгі драйвері

Аннотация. Бүкіл дүниежүзінде исламдық қаржыландыру тиімді құралға айналып отыр, сондай-ақ мұсылман емес елдерде де кең танымалдыққа ие. Алайда қазіргі цифрландыру кезеңінде ислам қаржысы қаржы технологиясы революциясынан алыстай алмайды. Қаржы технологиясы (FinTech) қаржы қызметтер саласындағы соңғы инновациялардың бірі болып табылады. Сонымен қатар қаржы технологиясы ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктері мен қолайлы реттеуіне байланысты жылдам дамуда. Шаригатқа сәйкес қаржылық қызметтерді ұсыну үшін технологияны қолдану арқылы Исламдық FinTech алдағы онжылдықта қаржылық интеграция мен исламдық қаржыландыруды цифрландырудың негізгі драйвері болып табылады.

Мақалада исламдық қаржы қызметтер саласында клиенттерге қызмет көрсетудің операциялық тиімділігі мен сапасын жақсарту үшін қаржы технологияларын қолдану мәселелері қарастырылады. Сонымен қатар ислам қаржысындағы қаржы технологиясының мәселелері мен перспективасы анықталып талданады. Осылайша, зерттеу жұмысында қаржы технологиясын және оның ислам қаржы секторында қолданылуы мен олардың өзара байланысын анықтап зерттеу мақаланың мақсаты болып табылады. Қазіргі кезеңде қолданылатын қаржы технологияларының түрлеріне де назар аударылып отыр. Қорытындылай келе, қаржы технологиясының пайда болуы мен жылдам дамуының негізгі себептері айқындалып, Қазақстандағы қаржы технологиясының жағдайы мен мәселелері қарастырылған.

Түйін сөздер: ислам қаржысы; қаржы технологиясы; Исламдық краудфандинг; Исламдық робо-кеңесшілер; Исламдық FinTech; Исламдық FinTech Альянсы; Исламдық FinTech Hub.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2789-4320-2021-3-185-192>

Кіріспе

Исламдық қаржыландыру жаһандық қаржылық жүйеге біріктіріліп, кедейлікті жою мәселелерін шешуде және әл-ауқатты жақсартуға көмектесе алады. Ал қаржы технологиясы (FinTech) бұл қаржы және технология деген екі қысқартылған сөзден құралған. Бұл дегеніміз қаржы саласында технологияларды қолданумен қатар несиелеу, инвести-

циялар, төлем, тәуекелдерді басқару, деректерді талдау және активтерді басқару секілді қаржылық операцияларын қамтиды. Қаржы технологиясы (FinTech) қарапайым құралдардан тұратын қаржылық өнімдер мен қызметтерді ұсынуда қаржы жүйесінің тиімділігін арттыру үшін бағдарламалық жасақтама мен қазіргі технологияларды қолданатын компаниялардан құралатын экономикалық салаға айналды. Қаржы технологиясы (FinTech) биз-

несін басқаратын жаңа бастаушы компанияларды көбіне FinTech деп те атайды [1].

Қаржы технологиясының пайда болуы мен қалыптасуы қаржы дағдарысынан кейін бастау алды. Банк жүйесіне деген қоғамның сенімсіздігі жағдайында қаржы инновацияларына қызығушылық күрт өсті. Клиенттер банк қызметтерінен гөрі түсінікті және қолжетімді мобильді қосымшаларды қолдануды жөн көрді. Осы жағдайда мобильді қосымшалар платформасында жаңа және арзан қызметтерді ұсынатын қаржы технологиясы провайдерлері пайда болды. Яғни, қаржы технологиясы – сенімді технологиялар қатарынан табылды [2].

Мақала қаржы технологиясының ислам қаржысындағы қолданылуы, сондай-ақ осы саланың преспективалары мен мәселелері туралы түсінік береді.

Зерттеудің мақсаты қаржы технологиясын және оның ислам қаржы секторында қалай қолданылатындығын, сондай-ақ олардың бір-бірімен өзара байланысын анықтап зерттеу болып табылады.

Зерттеу әдістері

Мақалада статистикалық мәліметтерге қолданылып, талданды. Зерттеу жұмысы барысында талдау және классификация тәсілдері қолданылды.

Әдебиетке шолу.Зерттеу жұмысының теориялық негізіне ислам қаржысы, ислам банк ісі және қаржы технологиясы жөнінде отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектері жатады. Қазіргі мұсылман экономистерінің ішінде Чишти С. [2], Барберис Я. [2], Осени У.А. [3], Али С.Н. [3], Арнер Д.В. [4,5], Барберис И. [4], Бакли Р.П. [4,5], Мухаммед Х. [6], Али Х. [6] және тағы да басқа авторларды атап өту керек.

Зерттеу жүргізу барысында ғылыми-теориялық жұмыстар, халықаралық және отандық ұйымдардың есептері мен құжаттары қолданылды.

Исламдық қаржы қызметтері қарапайым банктік қызмет көрсетумен шектелмейді, сол

себепті Ислам қаржысындағы қаржы технологиясын кең мағынада қарастыру керек. Яғни, исламдық қаржы қызметтеріне исламдық банкінг, исламдық сақтандыру немесе такафул, исламдық капитал нарығы және исламдық ақша нарығы кіреді [3].

Қазіргі кезде FinTech қаржылық қызметтер мен ақпараттық технологиялардың қисындауы ретінде қарастырылады. Алайда, қаржы мен технологияның бұрыннан байланысы бар. Яғни, қаржы мен технологиялық әзірлемелер өзара байланысты және бір-бірін нығайтуда. 2008 жылы болған жаһандық қаржылық дағдарыс өзгеріс әкелген кезең және бүгінгі күні FinTech-тың жаңа парадигмаға айналуының себебі болды.

Соңғы жылдары FinTech ақпараттық технологиялар саласындағы жетістіктері мен қолайлы реттеуіне байланысты тез дамып, қаржылық қызмет көрсету саласында соңғы жаңа енгізілімдердің бірі болып отыр. 2014 жылдан бастап FinTech саладағы клиенттердің көңілін аудара бастады [4].

Бүгінгі таңда ислам FinTech-інде қатысушылар саны салыстырмалы түрде аз. Дегенмен, исламдық қаржыландырудың қағидалары мен құндылықтарына негізделген инкубаторлар мен инновациялық зертханалар, FinTech стартаптар саны өсуде. Яғни, мұның өзі FinTech экокүйесінде ислам қаржысының маңызды орын алатынын көрсетеді.

Талқылау және нәтижелер

FinTech ислам қаржысы үшін үлкен мүмкіндіктер туғызды. FinTech инновациялары тұтынушылар жағынан жеке қажеттіліктерге сәйкес келетін таңдау ұсынады. FinTechті интернетте, мобильді құрылғылар мен әлеуметтік желілерде қолдануға негізделген жаңа технологиялар қаржы транзакцияларын автоматтандырып қана қоймай, қолданушы үшін оңтайлы және клиенттерге жақсы қызмет көрсету сапасын қамтамасыз етеді [1].

Сонымен қатар, FinTech тұрақты даму мақсаттарына (ТДМ) қол жеткізуде үш негізгі рөл атқарады: бұл тұрақты дамуды қолдау үшін

қолда бар қаржылық ресурстарды бөлудің ұлғаюы; бұл тұтастай алғанда қаржы жүйесінің ресурстарының кеңеюі, ол өз кезегінде ТДМ-ды қолдай алады; қаржылық технологияларды тікелей ТДМ-ге қол жеткізу үшін қолдану [5].

McKinseyPanoramaFintech деректері бойынша 2010 жылдан бастап FinTech компаниялар саны 4 есе өсіп, банктік операциялары мен төлемдер секілді FinTech салаларынан асып түсті. Бұл FinTech саласына қызығушылықтың артып, капитал тартылуының бірден бірі себебі болып отыр.

Жалпы қаржы технологиясының жылдам дамуы мен пайда болуының бірнеше себептері бар. Оларға келесілерді жатқызамыз:

- FinTech өнімдері құнының төмендігі. Дәстүрлі банктермен ұсынылатын өнімдер мен қызметтер қымбат болғандықтан шағын

және орта кәсіпкерлік субъектілері үшін FinTech өнімдері тартымды болып отыр.

- Тұтынушылар санын арттыру. Яғни қаржы технологиясы халықтың әлеуметтік тұрғыдан осал топтарына қаржылық қызмет көрсетілуіне мүмкіндік береді.

- Шешім қабылдауда құжаттармен аз жұмыс жасау

- Шешім қабылдаудағы шапшаңдылық және жұмыстың жылдам орындалуы.

- Әкімшілік шығындардың аз болуы.

- Кейбір FinTech өнімдерінің жоғары табыстылығы.

- Қаржы нарығы қатысушыларының FinTech өнімдеріне сұранысының жоғары болуы. Яғни FinTech компанияларының өнімдеріне сұранысы нарық қатысушыларының жаңа технологияларды қолдану арқылы қаржылық өнімдер мен қызметтерді ұсыну

Кесте 1

Ислам қаржы технологиясының түрлері мен FinTech бастамалары

№	Атауы	Сипаттамасы
1	Исламдық краудфандинг	Исламдық краудфандингтік платформа серіктестікке негізделген, Шарифат қағидасына сәйкес әзірленген, бірақ мұсылман және мұсылман емес халықта ашық қолданыста.
2	Инвестициялық шот платформасы	Инвестициялық шот платформасы тұрақты кәсіпорындар мен жобаларды қаржыландыруға инвесторлардан қаражат бөлуді жеңілдететін алаң.
3	Исламдық робо-кеңесшілер	Интернеттегі алгоритмдер мен сандық ережелер негізінде адамның қалыпты немесе минималды араласуымен қаржылық кеңес беру немесе инвестициялық басқаруды ұсынатын қаржылық кеңес беру технологияларының жиынтығы робо-кеңесшілер.
4	Исламдық FinTech Альянсы	Сегіз исламдық краудфандингтік платформадан тұратын кластерлер Исламдық FinTech Альянсын құру үшін бірікті: Ethis Crowd, Funding Lab, Kapital Boost, Natwi, EasiUp, Blossom finance, Launch Good Skola Fund. Мақсаты: исламдық FinTech бірыңғай стандарттарын алға жылжыту және енгізу арқылы үлкен қауіпсіздікті қамтамасыз ету және сенімін арттыру.
5	Исламдық FinTechHub	Исламдық FinTechHub аймақтағы не желідегі FinTech қызметінің орталығы болып табылады. Бұл элементтер қалай ұйымдастырылып, бір-бірімен өзара әрекеттесетіндігін, бүкіл инфрақұрылымды, ұйымды және орталықтағы адамдарды қамтитын экожүйе.
6	Исламдық Peer-to-peer (P2P) қаржыландыру	Исламдық Peer-to-peer (P2P) қаржыландыру тәуекелдері бөлінетін капиталы қоғамға пайда алып келетін нақты экономикалық қызметке бағытталған инвесторлар мен кәсіпорындар қауымдастығын құруды білдіреді.
[6] әдебиет негізінде автормен құрастырылған		

Сурет 1 – Исламдық қаржы технологиясының география бойынша орналасуы, %
[6] әдебиет негізінде автормен құрастырылған

шығындарын азайтуға, сондай-ақ қаржылық процестердің технологиялық тиімділігін арттыруға деген ұмтылысымен байланысты.

Бүгінгі күні FinTech бес негізгі салалардан тұрады. Олар: қаржы мен инвестиция, операциялар мен тәуекелдерді басқару, төлем мен инфрақұрылым, қауіпсіздік, клиент интерфэйсі [4].

Ислам қаржысындағы FinTech-ке келетін болсақ, FinTech шешімдері ашық және әділетті болуы, алаяқтық пен бұрмалаушылықты болдырмау секілді келісімдердегі ислам этикасын ұстануы керек. Реттеу органдары FinTech әрекеттері мен тәжірибелері шарифатқа сәйкес келуін және сәйкессіздік қаупін төмендету мен қолайлы жұмыс ортасын қамтамасыз ету керек.

Ислам FinTech компаниялары негізінен Шарифатқа сәйкес қаржылық өнім мен қызметтерге клиенттердің қолжетімділігін жақсарту үшін технологиялық шешімдер ұсынады. Шарифат қағидаларына сәйкес болуы үшін көптеген FinTech ұйымдары төлем жүйелері, жылжымайтын мүлікпен немесе басқа активтермен жасалатын мәмілелерге, краудфандингке негізделген қаржылық қызметтер мен қаржы құралдарын ұсынып келеді. Осыған байланысты, Ислам қаржы технологиясының қызметтері мен сипаттамасы 1-кестеде көрсетілген.

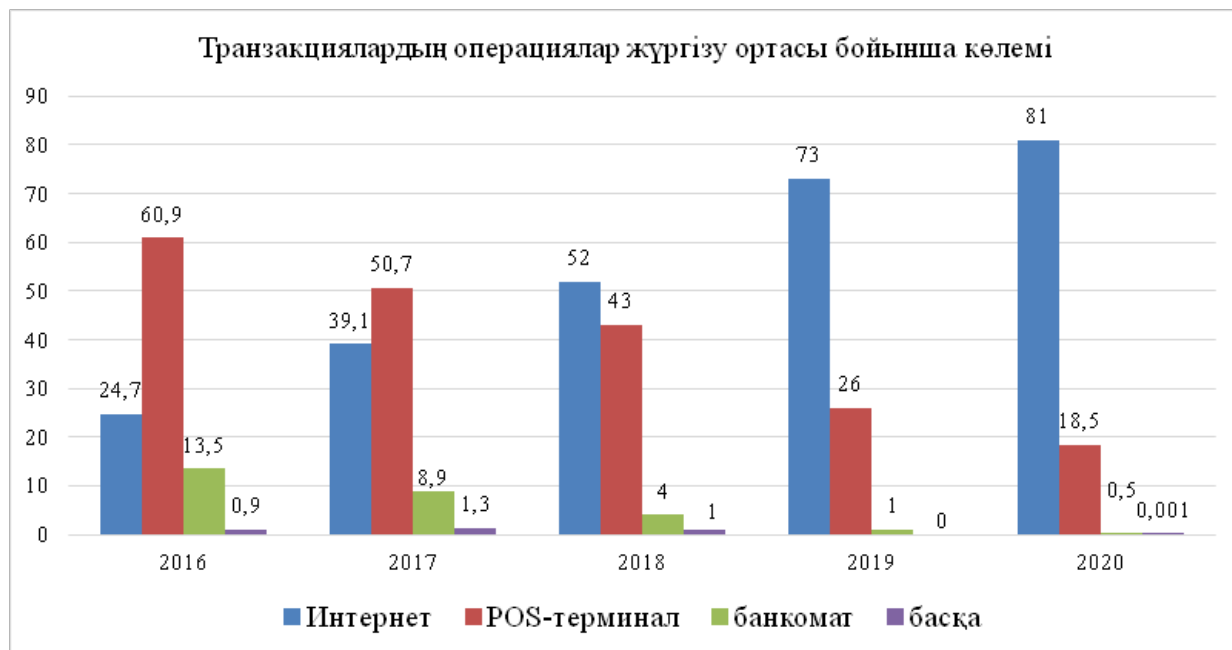
Ислам қаржы технологиясының 2016 жылға дейінгі соңғы әзірлемелері краудфандинг платформасы түрінде болды. 2016 жылы Исламдық робо-кеңесшілер мен Инвестициялық шот платформасын енгізу сияқты бірнеше маңызды жетістіктер тіркелді. Ислам қаржы саласында басқа да бастамалары жарияланды: Исламдық FinTech Альянсы, Ис-

ламдық FinTech Hub, Исламдық Peer-to-peer (P2P) қаржыландыру [6].

Жалпы FinTech биометриялық технологиялар, үлкен деректер (Big Data), болжамды талдауларды қолдана отырып, жеке шешімдер ұсыну арқылы қосымша қызметтер мен клиенттерге бағытталған қызметтер ұсынуға және ішкі операциялық жүйенің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Осылайша, қаржы технологиясы әлемге оң ықпалын тигізуде. Жалпы исламдық қаржы технологиясының география бойынша орналасуы төмендегі суретте көрсетілген (Сурет 1).

Суреттен көріп отырғанымыздай, Азия елдері Ислам қаржы технологиясын қолдануда 46%-бен көш бастап отыр. Таяу Шығыс пен Африка елдері 23%, Еуропа елдері 24% пайызын құраса, АҚШ мемлекеті 7% ғана алып отыр. Түркияда банктер жаңа клиенттерді тарту үшін FinTech саласына қаражат салуда. Қазірдің өзінде инвесторларға шарифат өнімдерін ұсынатын Borsa Istanbul Түркияда исламдық қаржыландыру, капитал нарықтары мен FinTech-ті әрі қарай дамыту үшін үкіметпен бірге жұмыс істеп жатыр.

Бүкіл дүниежүзінде FinTech шешімдерін іске асыру процестеріне үкімет деңгейінде де, жеке компаниялар мен корпорациялар да үлкен назар аударады, стартап-өнімдерге қомақты қаржы бөлінеді және осы жайлы мемлекетаралық деңгейде пікірталастар жалғасуда. Қазақстанда FinTech бағыттардың көпшілігі қалыптасу және даму сатысында. Бұл ретте, «блокчейн» технологиясына негізделген шешімдер ең перспективалы шешімдер болып табылады. Оларға: қызметтерді әрі қарай цифрландыруға бағытталған клиенттерді қашықтан сәйкестендіру жүйесін құру,

Сурет 2 – Қазақстан Республикасындағы қолма-қол ақшасыз төлемдер көлемі, 2016-2020жж.
[8] әдебиет негізінде автормен құрастырылған

Big Data мүмкіндіктерін пайдалану, ашық API интерфейстерін құру, шоттар мен ақпараттық жүйелерге үшінші тараптардың қол жетімділігі, клиенттерге қашықтықтан қызмет көрсету үшін бұлтты технологияны пайдалану, P2P несиелеу, әрі қарай роботтандыру және жасанды интеллект енгізу кіреді [7].

Бүгінгі таңда Қазақстанда финтех-нарықтың әлеуеті зор. Соңғы жылдары қаржылық технологиялар нарығының дамуында айтарлықтай өсу байқалды, ал COVID-19 пандемиясы бұл процесті жеделдетті. Қазіргі уақытта Қазақстан Орта Азия елдері арасында қаржы технологиялары нарығын дамытуда көш бастап отыр. Бұдан басқа, электрондық сауданың дамуымен, сондай-ақ онлайн-несиелеудің дамуымен елде қолма-қол ақшасыз операциялар айтарлықтай өсті (Сурет 2).

Суреттен көріп отырғанымыздай, 2020 жылы Қазақстанда қолма-қол ақшасыз төлемдер 2019 жылмен салыстырғанда 2,5 есе өсті және 30 трлн.тг құрады. Қазақстанда қолма-қол ақшасыз операциялардың негізгі үлесі Интернет және мобильді банкинг арқылы электрондық тәсілмен жүзеге асырылды: 81% немесе 18,1 трлн теңге. Бүгінде Қазақстанның

барлық дерлік банктерінде қашықтықтан қызмет көрсету жүйесі бар, ал банктердің онлайн-сервистерін пайдаланушылар саны бір жылда 51,6% - ға өсті [8].

Осыған орай, Қазақстандағы ең ірі төлем жүйесі, сауда алаңы және оның негізгі өнімдері мен қызметтерінің әрқайсысында жетекші нарық үлесі бар Fintech экожүйесіне «Kaspi Bank» Акционерлік Қоғамын жатқызуға болады. «Kaspi Bank» АҚ Fintech платформасында Kaspi.kz мобильді қосымшасы арқылы тұтынушыларға қаржылық өнімдеріне онлайн қол жетімділікті ұсынады және Payments, Marketplace және Fintech нарықтарында 1 орынды иеленуде. Kaspi.kz мобильді қосымшасы тұтынушылардың күнделікті өмірінің ажырамас бөлігіне айналды, қолданушылардың тартылуы 2018 жылы айына 6,9 транзакциямен салыстырғанда, 2019 жылы айына 14,8 транзакцияға дейін өсті, тұтынушыларды ұстап қалу деңгейі 94% құрады [9].

Қазақстандағы ислам қаржы институттарының, әсіресе банктерінің «Kaspi Bank» АҚ секілді қаржы технологияларды қолдануы ислам банктерінің дамуына және инновациялық өнімдер мен ислам қаржы құралдарын ұсы-

нуға, сондай-ақ банктік емес нарыққа шығу тұрғысынан тамаша мүмкіндік беретініне сенеміз.

Алайда Қазақстанда қаржы технологиясы нарығының дамуына кедергі келтіретін факторлар да бар. Оларға келесілерді жатқызуға болады: шетелдік инвесторлар үшін төмен тартымдылық, халықтың сатып алу қабілетінің төмендігі, киберқауіптер, валюталық тәуекелдер, жеке деректердің әлсіз қорғалуы және т.б.

Бүкіл әлемде және Қазақстанда ислам қаржы технологиясы дамуының әлі бастапқы сатысында тұрғанын айта кеткен жөн. Дегенмен, 2018 жылдың қараша айында Біріккен Араб Әмірліктерінің банкі, Al Hilal Bank әлемде алғаш рет ислам сукуктерін қайта сату және тарату үшін blockchain технологиясын қолданды [10].

Сонымен қатар, қарыз алудың міндетті шарты тұрақты банктік есепшот және тұрақты жалақы болды, ал ислам банкері енді цифрлық әмияндардағы шығындар құрылымын талдай отырып, адамның несиеге қабілеттілігін бағалай алады. Осылайша, fintech-тің деректерді іздеу әдістері тәуекелдерді талдаудың күрделі құралдарын ұсына отырып, банктік емес ұйымдарға несие алуды жеңілдетеді. Бұл мүмкіндіктер ислам банкеріне қаржылық қолжетімділікті арттыра отырып, табысы анағұрлым төмен топтар үшін аз мөлшерде несие беруге мүмкіндік беретіндігінде күмән жоқ. Ал краудфандинг сияқты бастамалар жинақ шоттарына қарағанда, жоғары пайда әкелетін бөлшек сауда клиенттеріне сукук пен басқа да шарифатқа сәйкес құралдарды инвестициялауға мүмкіндік береді.

Қазақстан аймақтағы исламдық қаржыландыруды дамыту үшін тартымды алаң болып табылатыны мәлім. Сондықтан 2018

жылы Астана Халықаралық Қаржы Орталығы (АХҚО) ашылды, оның арнайы инфрақұрылымды, құқықтық және салық режимдерін, сондай-ақ кәсіби дамуға мүмкіндік беретін Орталық Азия мен ТМД елдері үшін исламдық қаржыландырудың аймақтық хабына айналуы жоспарланып отыр. Инновациялық технологияларды қолдана отырып, АХҚО аймаққа қаржылық технологиялар ұсынатын мүмкіндіктерді пайдалануға көмектесу үшін бірқатар бастамаларды бастады [11].

Қорытынды

Сонымен Исламдық fintech Исламдық Қаржы Институттары үшін үлкен мүмкіндіктер ұсынады. FinTech ұсынылатын жаңа өнімдер мен қызметтердің арқасында исламдық қаржы мен капитал нарықтарын кеңейтуде үлкен үлес қоса алады. Бұл өнімдер мен қызметтердің технологиямен, қолдау көрсетумен үйлесуі халықтың сенімін нығайтады және ислам капиталы нарықтарына инвесторлар мен әлем тұрғындарының көпшілігін тартады.

Жалпы, исламдық қаржыландыру және қаржылық технологиялар бүкіл әлем бойынша тұрақты өсуді қамтамасыз етуге көмектеседі деген ой білдіреміз. Қазақстан үшін де исламдық қаржы технологиясын дамыту өзекті мәселе болып отыр. Сондықтан, АХҚО-ның хабтары (Исламдық қаржы және бизнес хабы мен Финтех хабы) бір-бірімен ынтымақтасып, исламдық қаржыландыру мен қаржылық технологияларды жеке-жеке дамытуымен қатар екі саланы да біріктіре отырып жұмыс істеуін ұсынар едім. Нәтижесінде Қазақстандағы исламдық қаржы институттарының, әсіресе ислам банкерінің бәсекеге қабілеттілігі артады деген ойдамыз.

Әдебиеттер тізімі

1. Islamic finance in the digital age: Fintech revolution. Global Islamic finance report. [Electronic resource] - Available at: http://www.gifr.net/gifr2017/ch_17.pdf (қаралған күні: 22.12.2020)
2. Чишти С., Барберис Я. Финтех: Путеводитель по новейшим финансовым технологиям. - Москва: Альпина Паблицер, 2017. – 676 с.
3. Oseni U.A., & Ali S.N. Fintech In Islamic Finance: Theory and Practice. -London: Routledge, 2019. – 374 p.

4. Arner D.W., Barberis J., Buckley R.P. The Evolution of FinTech: A New Post-Crisis Paradigm? // SSRN Electronic Journal. – 2016. - Vol. 47. - № 4. – P. 1271-1319.
5. Arner D.W., Buckley R.P., Zetsche D.A., Veidt R. Sustainability, FinTech and Financial Inclusion // European Business Organization Law Review. – 2020. - Vol. 21. - № 1. – P. 7–35.
6. Mohamed H., Ali H.. Blockchain, Fintech, and Islamic Finance: Building the Future in the New Islamic Digital Economy. - Boston/Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2018. – 236 p.
7. Ниязова Д.А. Тенденции развития «финтех» – мировой опыт // Экономическое обозрение Национального Банка Республики Казахстан. – 2017. – № 3. – С. 3-10.
8. Статистика НБРК. Официальный сайт Национального банка Республики Казахстан. [Электрон. ресурс] – URL: <https://nationalbank.kz/ru/page/statistika> (дата обращения: 14.03.2021)
9. «Kaspi Bank» АҚ жылдық есебі. «Kaspi Bank» АҚ ресми сайты. [Электрон. ресурс] – URL: <https://ir.kaspi.kz/financial-information/> (қаралған күні: 22.12.2020)
10. The official website of «Al Hilal Bank». [Electronic resource] - Available at:<https://www.alhilalbank.ae/en/news/2018/november/al-hilal-bank-executes-the-worlds-first-blockchain-sukuk-transaction.aspx> (қаралған күні: 08.01.2021)
11. Астана халықаралық қаржы орталығының жұмысы туралы жылдық есебі. Астана халықаралық қаржы орталығының сайты. [Электрон. ресурс] – URL: <https://report.aifc.kz/store/2019/08/29/15670579595.pdf> (қаралған күні: 08.01.2021)

N.P. Kurash, S.B. Makysh

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

Islamic financial technology - main driver for the development of Islamic finance

Abstract. Islamic finance is becoming an effective tool around the world, and gaining popularity in non-Muslim countries. However, in the current era of digitalization, Islamic finance can not keep up with the revolution in financial technology. Financial Technology (FinTech) is one of the latest innovations in financial services. At the same time, financial technologies are developing rapidly thanks to advances in information technology and favorable regulation. By using technology to provide Sharia-compliant financial services, Islamic FinTech will become a key driver of financial integration and digitization of Islamic finance in the coming decades.

The article discusses the use of financial technologies to improve operational efficiency and quality of customer service in the field of Islamic financial services. In addition, there are identified and analyzed the problems and prospects of fintech in Islamic finance. Thus, the aim of the article is to define FinTech research, their application in Islamic financial sector and their relationship. There are also considered types of financial technologies used today. In conclusion, there are considered main reasons for the emergence and rapid development of FinTech are outlined, the state and problems of financial technologies in Kazakhstan.

Keywords: Islamic Finance; Financial Technology; Islamic Crowdfunding; Islamic Robo-Consultants; Islamic FinTech; Islamic FinTech Alliance; Islamic FinTech Hub.

Н.П. Кураш, С.Б. Мақыш

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Исламские финансовые технологии – основной драйвер развития исламских финансов

Аннотация. Исламские финансы становятся эффективным инструментом во всем мире, а также набирают популярность в немусульманских странах. Однако в нынешнюю эпоху цифровизации исламские финансы не могут идти в ногу с революцией в сфере финансовых технологий. Финансовые технологии (FinTech) - одна из последних инноваций в сфере финансовых услуг. В то же время финансовые технологии быстро развиваются благодаря достижениям в области информационных технологий и благоприятному регулированию. Благодаря использованию технологий для предоставления финансовых услуг,

соответствующих Шариату, исламский FinTech станет ключевым двигателем финансовой интеграции и оцифровки исламских финансов в ближайшие десятилетия.

В статье рассматривается использование финансовых технологий для повышения операционной эффективности и качества обслуживания клиентов в сфере исламских финансовых услуг. Кроме того, выявляются и анализируются проблемы и перспективы FinTech в исламских финансах. Таким образом, целью статьи является определение исследования FinTech и их применения в исламском финансовом секторе и их взаимосвязь. Также рассмотрены типы финансовых технологий, используемых сегодня. В заключении обозначены основные причины возникновения и стремительного развития FinTech, рассмотрены состояние и проблемы финансовых технологий в Казахстане.

Ключевые слова: исламские финансы; финансовые технологии; исламский краудфандинг; исламские робо-консультанты; исламский FinTech; исламский альянс FinTech; исламский FinTech Hub.

References

1. Islamic finance in the digital age: Fintech revolution. Global Islamic finance report. [Electronic resource] - Available at: http://www.gifr.net/gifr2017/ch_17.pdf (Accessed: 22.12.2020)
2. Chishti S., Barberis J. Fintech: Putevoditel' po novejšim finansovym tehnologijam [Fintech: A Guide to the Latest Financial Technologies] (Moscow: Al'pina Publisher, 2017, 676 p.). [in Russian]
3. Oseni U.A., & Ali S.N. Fintech In Islamic Finance: Theory and Practice, (London: Routledge, 2019, 374 p.).
4. Arner D.W., Barberis J., Buckley R.P. The Evolution of FinTech: A New Post-Crisis Paradigm?, SSRN Electronic Journal, 47(4), 1271-1319 (2016).
5. Arner D.W., Buckley R.P., Zetzsche D.A., Veidt R. Sustainability, FinTech and Financial Inclusion, European Business Organization Law Review, 21(1), 7-35 (2020).
6. Mohamed H., Ali H. Blockchain, Fintech, and Islamic Finance: Building the Future in the New Islamic Digital Economy (Boston/Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2018, 236 p.).
7. Nijazova D.A. Tendencii razvitija «finteh» – mirovoj opyt, Jekonomicheskoe obozrenie Nacional'nogo Banka Respubliki Kazahstan [«Fintech» development trends - global experience, Economic Review of the National Bank of the Republic of Kazakhstan], 3, 3-10 (2017). [in Russian]
8. Statistika NBRK. Oficial'nyj sajt Nacional'nogo banka Respubliki Kazahstan [Official website of National Bank of Republic of Kazakhstan]. [Electronic resource] - Available at: <https://nationalbank.kz/ru/page/statistika> (Accessed:14.03.2021)
9. «Kaspi Bank» AK zhyldyk esebi. «Kaspi Bank» AK resmi sajty [Annual report of Kaspi Bank JSC. Official website of Kaspi Bank JSC]. [Electronic resource] - Available at: <https://ir.kaspi.kz/financial-information/> (Accessed: 22.12.2020)
10. The official website of «Al Hilal Bank». [Electronic resource] - Available at: <https://www.alhilalbank.ae/en/news/2018/november/al-hilal-bank-executes-the-worlds-first-blockchain-sukuk-transaction.aspx> (Accessed: 08.01.2021)
11. Astana halykaralyk karzhy ortalygynyn zhumysy turaly zhyldyk esebi. Astana halykaralyk karzhy ortalygynyn sajty [Annual report on the work of the Astana International Financial Centre. Website of Astana International of the Astana International Financial Centre]. [Electronic resource] - Available at: <https://report.aifc.kz/store/2019/08/29/15670579595.pdf> (Accessed: 08.01.2021)

Авторлар жайлы ақпарат:

Құраш Н.П. – негізгі автор, «Қаржы және бизнес» ББ 2 курс докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Қажымұқан көш., 11, Нұр – Сұлтан, Қазақстан.

Мақыш С.Б. – э.ғ.д., «Экономика» факультетінің деканы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры, Қажымұқан көш., 11, Нұр – Сұлтан, Қазақстан.

Kurash N.P. – The main author, The 2nd year Ph.D. student in EP «Finance and Business», L.N. Gumilyov Eurasian National University, 11 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan

Makysheva S.B. – Ph.D. Economics, Dean of the Economics Department, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, 11 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan.